

Van havo naar hbo: hoe kan het beter?

Eerstejaarsstudenten van Haagse Hogeschool aan het woord

Wat betekent het om van de havo naar het hbo te gaan? Voor de meeste jongeren is dat geen geringe stap. Ze hebben een hbo-studie gekozen en belanden vervolgens in een compleet andere wereld, met een ander pedagogisch klimaat en andere eisen die docenten aan ze stellen. Wordt het duiken en verzuipen of bovenkomen en doorzwemmen?

Om meer inzicht te krijgen in de succes- en faalfactoren bij de overstap van havo naar hbo zijn 22 eerstejaarsstudenten* van Haagse Hogeschool geïnterviewd aan de hand van een vragenlijst en een afvinklijst. Deze interviews vonden plaats in december 2018. De studenten vertelden over hun ervaringen met loopbaanoriëntatiebegeleiding (LOB) op de havo, de eerste maanden op het hbo en hoe ze werden begeleid. Ze gaven ook tips voor zowel de havo als het hbo.

*De namen van de studenten zijn gefingeerd.

LOB op de havo

Op de havo bestond LOB voor de meeste studenten uit zelfstandig een digitaal programma volgen, testen maken, naar open dagen gaan en meedoen met proefstuderen. De behoefte aan gesprekken over studiekeuze met de mentor of decaan werd lang niet altijd ingelost. Zeker in het laatste jaar lag de focus vooral op het eindexamen, waardoor de aandacht voor studiekeuze en de overstap naar het hbo een ondergeschoven kindje werd. Ouders, familie en vrienden speelden soms een belangrijke rol.

Marlies: *Gesprekken op school gingen vooral over opleidingskeuze en niet over mij. Daarvoor was geen aandacht.*

Rachid: *We konden vrijblijvend een digitaal LOB-programma volgen, maar dat werd niet gemonitord. De decaan heeft me nooit uitgenodigd voor een gesprek.*

Luna: *Een tip van de mentor was om bij een leuk vak een opleiding te zoeken en dat te bespreken.*

Myrthe: *Ik ben naar open dagen en proefstuderen geweest. Als ik met vriendinnen ging, vroegen we daarna aan elkaar wat je ervan vond.*

Luuk: *Mijn moeder vulde de studiekeuzetest in alsof ze mij was, en ik deed hem ook zelf. Daarna bespraken we de uitkomst. Ze heeft me geholpen met nadenken over een vervolgstap.*

TIPS VOOR DE HAVO

Er zijn veel tips gegeven aan mentoren en decanen van de havo. Dit zijn de belangrijkste:

- Ga met alle leerlingen individueel in gesprek over hun ambities en competenties.
- Vraag welke vakken ze leuk vinden en kijk niet alleen naar wat ze goed kunnen.
- Bereid leerlingen voor op de eisen die het hbo aan hun studievaardigheden stelt. Begeleid ze naar meer zelfstandigheid, zelfdiscipline en eigen verantwoordelijkheid.
- Stel proefstuderen verplicht en zorg dat leerlingen in gesprek gaan met docenten en eerstejaarsstudenten op het hbo.
- Ouders met een migratieachtergrond kunnen een grote stempel drukken op de studiekeuze van hun kind. Praat daarom ook samen met leerlingen en hun ouders.

Eerste maanden op het hbo

De introductiedagen werden wisselend beoordeeld; sommige nieuwkomers voelden zich in het diepe gegooid, andere kwamen in een warm bad terecht. Verwachtingen over de gekozen opleiding kwamen niet altijd uit; de studie was te theoretisch, te breed, te zwaar en te moeilijk. Maar vaker klopte het positieve beeld over de opleiding wél met de werkelijkheid. Wat opvalt is dat veel studenten moeite hebben met de vrijblijvendheid (eigen verantwoordelijkheid) om al dan niet naar lessen of colleges te komen. De wijze van toetsing en het gebruik van Blackboard leidt soms tot verwarring.

Farah: *Ouderejaars speelden een belangrijke rol bij de introductie. Ze adviseerden bijvoorbeeld om jaarplanningen te printen en die altijd bij je te hebben. Studie en privé moest je goed plannen.*

Melany: *De eerste weken was de hoeveelheid informatie veel te veel. Dat vergrootte mijn onzekerheid.*

Pelle: *Ik had in het begin beroepsgerichte lessen verwacht, maar kreeg in plaats daarvan droge theorie.*

Sofia: *Hoorcolleges zijn saai, veel studenten bekijken dan filmpjes. Zelfs ik heb de neiging om niet te gaan. Info zoek ik dan wel op Blackboard op.*

Romeo: *Mijn studie is ongeveer wat ik ervan verwacht had. Ik wist dat je veel vakken kreeg, maar ik miste wel de samenhang.*

Simone: *Ik heb altijd gehoord dat je leven voorbij is als je naar het hbo gaat, maar dat is niet zo. In de les heb je veel tijd om aan je opdrachten te werken.*

Eva: *Ik weet nog steeds niet wat de structuur van de opleiding is en hoe het zit met die studiepunten.*

Aansluiting

De aansluiting van de havo op het hbo verliep niet altijd naadloos. In veel gevallen ontbrak het aan bepaalde competenties en studievaardigheden. Studenten wijzen dan naar de havo, die hier meer aandacht aan had kunnen besteden. Maar ze kijken ook naar het hbo, dat studenten hierin beter zou kunnen begeleiden. Verzuim wordt lang niet altijd genoteerd; daar is verbazing over.

Sofia: *Op de havo kregen we zelfstudielessen, waarbij docenten aanwezig waren om ons te begeleiden. Ze stuurden op eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid. Daar heb ik op het hbo veel voordeel van.*

Rachid: *Je moet voor jezelf opkomen, initiatief tonen en zelfdiscipline hebben. Als je weinig aan zelfstudie doet en het niet bijhoudt, kun je in de problemen komen.*

Dione: *De studiedruk is hoog, deadlines zijn strak en je moet overal zelf achteraan. Vaak zeggen docenten: 'Dat zoek je zelf maar uit'. Dat is niet motiverend als je pas bent begonnen met een opleiding.*

Farah: *De opleiding moet haar verwachtingen naar studenten uitspreken over studiehouding, gedrag, verplichtingen en hierin consequent zijn.*

Marlies: *Verzuim wordt niet altijd bijgehouden en er wordt niets mee gedaan. Voor jongeren die van een strakke havo komen, is het wel erg verleidelijk om dan niet te komen.*

Begeleiding

Over de begeleiding van docenten zijn de studenten redelijk eensgezind. Van hen wordt verwacht dat ze structuur aanbrengen, vragen beantwoorden, toetsen op tijd teruggeven, op tijd in de les verschijnen en betrokken zijn. Dat geeft hen duidelijkheid en daar is veel behoefte aan. Van SLB-ers verwachten de studenten zo nodig nog meer betrokkenheid en vooral ook persoonlijke aandacht.

Pelle: *Mijn motivatie voor de opleiding is flink toegenomen dankzij de docenten. Ze zijn gepassioneerd en betrokken.*

Farah: *Ik vind dat docenten eisen moeten stellen aan studenten en daar consequent mee moeten omgaan, zeker in het eerste studiejaar. Ze mogen best wat professioneler zijn en zich houden aan afspraken. Het kan echt niet dat een docent iedere les te laat komt.*

Luuk: *Er zijn veel goede docenten die je willen helpen als je vragen hebt. Op inhoudelijke vragen reageren ze sneller dan op huishoudelijke zaken, zoals bijvoorbeeld toetsen.*

Melany: *Het zou goed zijn als de SLB-er oprecht geïnteresseerd is in jou. Zeker de eerste maanden is dat belangrijk; ze kunnen dan ook zien of je wel op de juiste opleiding zit.*

TIPS VOOR HET HBO

Er zijn veel tips gegeven aan het hbo. Dit zijn de belangrijkste:

- Voer met elke student een aanmeldingsgesprek om hun motivatie en studiehouding te peilen.
- Geef studenten persoonlijke aandacht en zorg dat ze zich thuis voelen.
- Doseer informatie over de opleiding bij de start, vertel niet alles in een dag.
- Begeleid eerstejaars naar meer zelfstandigheid, eigen initiatief en studieplanning.
- Houd rekening met wisselende ICT-vaardigheden en zorg voor extra ondersteuning.
- Stel de eerste maanden een aanwezigheidsverplichting in.
- Monitor verzuim en nodig studenten die veel afwezig zijn uit voor een gesprek.
- Betrek ouders bij de opleiding met een informatieavond, nieuwsbrieven etc.

Aantal studenten dat een vinkje heeft gezet bij	onvoldoende	zwak	voldoende	goed	n.v.t.
● Studiekeuzebegeleiding op de havo	3	10	3	5	1
● Aantal contacten met mentor havo	1	5	10	6	
● Kwaliteit contacten met mentor havo	2	8	6	5	1
● Aantal contacten met decaan havo	8	4	3	3	4
● Kwaliteit contacten met decaan havo	8	4	1	4	5
● Ondersteuning ouders			5	16	1
● Toegankelijkheid hbo m.b.t. informatie	1	1	13	7	
● Eerste informatievervalschaafing van hbo		6	8	8	
● Eerste indruk van organisatie opleiding		1	11	10	
● Persoonlijke aandacht tijdens eerste weken		8	10	4	
● Helderheid over structuur opleiding	2	8	4	8	